

ΑΤΕΙ Ηπείρου
Σχολή Επαγγελματιών Υγείας και
Πρόνοιας

Τμήμα: Λογοθεραπείας

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΘΕΜΑ:

**«ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΣΤΑΘΜΙΣΜΕΝΟΥ
ΕΡΓΑΛΕΙΟΥ ΜΕΤΑΦΩΝΟΛΟΓΙΚΗΣ
ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΑΙ ΑΝΑΓΝΩΣΤΙΚΗΣ
ΕΤΟΙΜΟΤΗΤΑΣ “ΜΕΤΑΦΩΝ ΤΕΣΤ”»**

ΕΙΣΗΓΗΤΗΣ: Χριστοδουλίδης Παύλος

ΦΟΙΤΗΤΡΙΑ: Κυριάκου Αντριανή

A.M. : 10169

ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2010

ΦΩΝΟΛΟΓΙΚΗ ΕΝΗΜΕΡΟΤΗΤΑ

- Αναφέρεται στη σαφή κατανόηση ότι οι λέξεις αποτελούνται από διακριτά μέρη και στην ικανότητα χρήσης αυτών των φωνολογικών μερών.
- Πρόκειται για τη μεταγλωσσική δεξιότητα με την οποία το άτομο υπερβαίνει την επικοινωνιακή πρόθεση της γλώσσας και κατανοεί την εσωτερική της δομή.

- **Ανεπτυγμένη φωνολογική ενημερότητα:**
 1. **Αναγνωρίζει και παράγει ομοιοκαταληξίες**
 2. **Συνθέτει και αναλύει λέξεις σε συλλαβές και φωνήματα**
 3. **Απομονώνει, προσθέτει και αφαιρεί φωνήματα ώστε να παράγει νέες λέξεις και**
 4. **Επιδρά στα δομικά στοιχεία του προφορικού λόγου και τα χειρίζεται.**

Τα επίπεδα της φωνολογικής ενημερότητας προσδιορίζονται

- **Διαφορετική φύση των δομικών στοιχείων του λόγου**
- **Διαφορετικές γνωστικές απαιτήσεις που προϋποθέτει η ενημερότητα του καθενός από αυτά τα δομικά στοιχεία.**

A) Η φωνημική ενημερότητα

- **Ικανότητα του ατόμου αφενός μεν να έχει συνειδητοποιήσει ότι οι λέξεις του προφορικού λόγου αποτελούνται από φωνημικά δομικά στοιχεία**
- **Χειρισμός των στοιχείων της φωνημικής δομής των λέξεων.**

B) Η συλλαβική ενημερότητα

- **Ικανότητα του ατόμου να έχει συνειδητοποιήσει ότι η προφορική λέξη συντίθεται από συλλαβικά τμήματα**
- **Ικανότητα του ατόμου να αναλύει και να συνθέτει τις συλλαβές της κάθε λέξης**
- **Είναι αρκετά πιο εύκολη και γι' αυτό αποκτάται νωρίτερα από τη φωνημική ενημερότητα.**

Γ) Η ενημερότητα για τα τμήματα της συλλαβής

- **Ικανότητα του ατόμου να έχει συνειδητοποιήσει ότι η συλλαβή συγκροτείται από δύο δομικά τμήματα, τα οποία αφενός μεν είναι μεγαλύτερα από τα φωνήματα αφετέρου δε το καθένα αποτελείται από φωνήματα.**

ΑΝΑΓΝΩΣΗ

- Η διαδικασία της ανάγνωσης είναι μια σύνθετη γνωστική διαδικασία, η οποία δεν γίνεται εύκολα αντιληπτή από τα παιδιά. Τα παιδιά δεν μπορούν να αντιληφθούν τι ακριβώς κάνει ο έμπειρος αναγνώστης όταν διαβάζει.
- Σύμφωνα με Reid (1966), η ανάγνωση, φαίνεται να είναι μια «μυστηριώδης» δραστηριότητα, για την κατανόηση της οποίας τα παιδιά της προσχολικής ηλικίας είναι εφοδιασμένα με ελάχιστες γνώσεις.

Η σχέση μεταξύ φωνολογικής ενημερότητας και μάθησης της ανάγνωσης

- Για να μάθει να γράφει και να διαβάζει, πρέπει προηγουμένως να συνειδητοποιήσει ότι ο προφορικός λόγος διακρίνεται σε φωνολογικές μονάδες. Από αυτές τις ηχητικές μονάδες τα φωνήματα συμβολίζονται με γράφηματα.

Η επισκόπηση της σύγχρονης βιβλιογραφίας, μας οδηγεί στην ύπαρξη δυο εμφανώς διαφορετικών απόψεων:

- **Η πρώτη υποστηρίζει ότι η φωνολογική ενημερότητα αποτελεί προϊόν της μάθησης της ανάγνωσης, δηλαδή η αναγνωστική εμπειρία αποτελεί αιτία ανάπτυξης της φωνολογικής ενημερότητας.**

- Η δεύτερη άποψη υποστηρίζει ότι η φωνολογική ενημερότητα προηγείται της ανάγνωσης και μερικώς καθορίζει το βαθμό επιτυχίας των παιδιών κατά τη μάθηση της. Σύμφωνα με τη άποψη αυτή η ικανότητα κατάτμησης των λέξεων σε φωνήματα είναι απαραίτητη προϋπόθεση για την κατάκτηση του μηχανισμού της ανάγνωσης.

Φωνολογική ενημερότητα και δυσκολίες στο γραπτό λόγο

- Όσο καλύτερη είναι η φωνολογική ενημερότητα των παιδιών, τόσο πιο καλή θα είναι και η αναγνωστική και γραφημική τους επίδοση.

Οι προαναγνωστικές δεξιότητες των παιδιών φαίνεται να σχετίζονται με την ικανότητα κατάκτησης της ανάγνωσης και της γραφής.

Τέτοιου είδους δεξιότητες είναι:

- 1. Η ακουστική διάκριση των συστατικών στοιχείων μιας λέξης που είναι ευρύτερα του ενός γράμματος (π.χ. συλλαβών).**
 - 2. Η αντίληψη της ηχητικής τους ομοιότητας.**
 - 3. Η ανίχνευση της ομοιοκαταληξίας.**
- Αν υπάρχει κάποια αδυναμία στις δεξιότητες αυτές ενδέχεται να προκύψουν δυσκολίες στην ανάγνωση και τη γραφή.**

ΜΕΤΑΦΩΝ ΤΕΣΤ

Η Επιτροπή Έρευνας του Πανελληνίου Συλλόγου Λογοπεδικών κατασκεύασε και στάθμισε το Τεστ Μεταφωνολογικής Ανάπτυξης και Αναγνωστικής Ετοιμότητας ως προς τη Φωνολογική Επίγνωση

Ένα εργαλείο που μπορεί με ακρίβεια να ανιχνεύσει πιθανές δυσκολίες στην ανάγνωση και να καθοδηγήσει στο σχεδιασμό προγράμματος αντιμετώπισης γιατί:

A) Καταγράφει τα αναπτυξιακά στάδια της φωνολογικής ενημερότητας

B) Αποσαφηνίζει το βαθμό δυσκολίας των δραστηριοτήτων

Γ) Διευκρινίζει ποια από τα κριτήρια αξιολόγησης έχουν υψηλή προγνωστική ισχύ για την επιτυχή εκμάθηση της ανάγνωσης.

Τα κριτήρια επιλέχθηκαν και σχεδιάστηκαν με βάση:

- **Το γλωσσολογικό επίπεδο (ρίμα, συλλαβή, φώνημα).**
- **Το αν ανήκουν στο επιγλωσσικό ή μεταγλωσσικό επίπεδο.**
- **Τη θέση που κατέχει η μονάδα προς επεξεργασία στη λέξη.**
- **Τα χαρακτηριστικά της μονάδας προς επεξεργασία.**

Τα κριτήρια αξιολόγησης που εμπριέχονται σε κάθε κλίμακα (Ρίμα, Συλλαβή, και Φώνημα) του ΜεταΦΩΝ τεστ, ομαδοποιούνται σύμφωνα:

1. Με τη συνθετότητα της δομής τους, η οποία προσδιορίζει και το βαθμό δυσκολίας τους.
2. Με γνώμονα τη θέση που κατέχει το φωνολογικό τεμάχιο στη λέξη.

- Σε σχέση με τη θέση που κατέχει το φωνολογικό τεμάχιο στη λέξη υπάρχουν κριτήρια αξιολόγησης για τη ρίμα (Ρ), για την αρχική συλλαβή (ΑΣ), για την τελική συλλαβή (ΤΣ) και το αρχικό φώνημα (ΑΦ).
- Υπάρχει, επίσης, μια ποιοτική διαφορά ανάμεσα σε ικανότητες επίγνωσης στις οποίες παρατηρείται μια *αυθόρμητη μεταγλωσσική συμπεριφορά* και σε ικανότητες που βασίζονται σε *συστηματικές αναπαραστάσεις γλωσσολογικής γνώσης* που εφαρμόζονται σκόπιμα.

Η ποιοτική αυτή διαφοροποίηση οδηγεί σε δυο επίπεδα φωνολογικής επίγνωσης:

- **το επιγλωσσικό επίπεδο που αναφέρεται στην οργάνωση της φωνολογικής δομής της γλώσσας η οποία όμως είναι ακόμα ασαφής, και**
- **στο μεταγλωσσικό που αναφέρεται στην οργάνωση της φωνολογικής δομής της γλώσσας η οποία όμως είναι σαφής και τα στοιχεία της μπορούν να αναλυθούν.**

Σύμφωνα με την παραπάνω κατηγοριοποίηση τα κριτήρια αξιολόγησης του ΜΕΤΑΦΩΝ τεστ είναι δυνατόν να ομαδοποιηθούν σε κριτήρια αξιολόγησης επιγλωσσικού και μεταγλωσσικού επιπέδου:

- Στο επιγλωσσικό επίπεδο εντάσσονται κριτήρια εντοπισμού φωνολογικών τεμαχίων. Πρόκειται για έργα επισήμανσης στα οποία το παιδί καλείται να αναγνωρίσει ένα συγκεκριμένο φωνολογικό τεμάχιο.

- Κριτήριο εντοπισμού με ένδειξη φωνολογικού τεμαχίου (ΑΣ, ΤΣ, ΑΦ)
- Κριτήριο εντοπισμού με ένδειξη φωνολογικού τεμαχίου και λέξη στόχο (ΑΣ, ΤΣ, ΑΦ)
- Κριτήριο εντοπισμού χωρίς ένδειξη φωνολογικού τεμαχίου με λέξη στόχο (Ρ, ΑΣ, ΤΣ, ΑΦ)
- Κριτήριο απομόνωσης φωνολογικού τεμαχίου (ΑΣ, ΤΣ, ΑΦ)
- Κριτήριο απόφασης μέσω σύγκρισης ζευγών (ΑΣ, ΤΣ, ΑΦ)

- Κριτήριο διάκρισης διαφορετικού (ΑΣ, ΤΣ, ΑΦ)
- Κριτήρια εύρεσης λέξεων
 - ❖ Σε δίστιχα (Ρ)
 - ❖ Με ανάκληση λεξιλογίου (Ρ, ΑΣ, ΑΦ)
- Στο μεταγλωσσικό επίπεδο εντάσσονται κριτήρια αξιολόγησης που απαιτούν σύνθετη γνωστική λειτουργία και πολύπλοκη επεξεργασία για να διεκπεραιωθεί το μεταφωνολογικό έργο.

- **Κριτήριο συγκερασμού (π.χ κα-πε-λο/
καπέλο)**
- **Κριτήριο κατάτμησης (π.χ μήλο/ μη – λο)**
- **Κριτήρια χειρισμού φωνολογικών
τεμαχίων**
- ❖ **Προσθήκη (ΑΣ, ΑΦ) (π.χ φέτα /
κουφέτα)**
- ❖ **Απαλοιφή (ΑΣ, ΑΦ) (π.χ. καμήλα / μήλα)**
- ❖ **Αντικατάσταση (ΑΣ) (π.χ μοκέτα /
ρακέτα).**

Δομή και Χρησιμότητα του ΜΕΤΑΦΩΝ ΤΕΣΤ:

- Κατασκευάστηκε με σκοπό τη δημιουργία κριτηρίων αξιολόγησης μεταφωνολογικών δεξιοτήτων στην ελληνική γλώσσα. Αξιολογεί μια, μονόσημη παραγοντικά αλλά πολυεπίπεδη γλωσσολογικά, ικανότητα που είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με την επίδοση στα πρώτα στάδια εκμάθησης της ανάγνωσης και της γραφής.

- Είναι ένα διαγνωστικό εργαλείο που ενσωματώνει μια επίσης σταθμισμένη ανιχνευτική δοκιμασία.
- Προορίζεται να χρησιμοποιείται σε επίπεδο πρόληψης, προκειμένου να αξιολογηθούν παιδιά που δυσκολεύονται να ανταποκριθούν σε έργα γραπτού στο πλαίσιο της σχολικής μάθησης, εξ αιτίας συγκαλυμμένων ή έκδηλων γλωσσικών διαταραχών, ανωριμότητας ή καθυστέρησης.
- Με στόχο την πρώιμη παρέμβαση και έγκαιρη κλινική αντιμετώπιση.

Αποτελείται από δύο μέρη:

- **Το Αναπτυξιακό ΜΕΤΑΦΩΝ Τεστ (πλήρης χορήγηση) για τις ηλικίες 3;10 - 6;6 ετών, με διαγνωστικό χαρακτήρα.**
- **Το Ανιχνευτικό ΜΕΤΑΦΩΝ Τεστ (βραχεία χορήγηση) για τις ηλικίες 5;0 - 7;0 ετών, με χαρακτήρα πρώιμου εντοπισμού Αναγνωστικής Ετοιμότητας ως προς τη Φωνολογική Επίγνωση.**

Αναλυτική Παρουσίαση Του Αναπτυξιακού ΜεταΦΩΝ τεστ (Πλήρης Χορήγηση)

- *Δομή του αναπτυξιακού ΜεταΦΩΝ τεστ*

Αποτελείται από 37 κριτήρια αξιολόγησης που εκτιμούν το επίπεδο και το ρυθμό ανάπτυξης της φωνολογικής επίγνωσης στην προσχολική ηλικία.

■ Εφαρμογές και αξιοποίηση του αναπτυξιακού ΜεταΦΩΝ τεστ

Χαμηλή επίδοση στο τεστ αναμένεται να έχουν τα παιδιά υψηλού κινδύνου για εκδήλωση ειδικών δυσκολιών στη γραφή και στην ανάγνωση. Συχνά παιδιά με διάγνωση «Μαθησιακές Δυσκολίες – Δυσλεξία» αντιμετωπίζουν δυσκολίες στον προφορικό λόγο που μεταφέρονται και εκδηλώνονται στο γραπτό λόγο.

■ Περιορισμοί του Αναπτυξιακού ΜεταΦΩΝ ΤΕΣΤ (ΠΛΗΡΗΣ ΧΟΡΗΓΗΣΗ)

Η εκτός χρονολογικών ηλικιών χορήγηση του τεστ για διαγνωστικούς σκοπούς δεν ενδείκνυται. Συμβουλευτικά μπορεί να χρησιμοποιηθεί η έννοια της αναπτυξιακής ηλικίας για ένα και μόνο έτος πάνω από το διάστημα δεδομένων του δείγματος στάθμισης.

Αναλυτική Παρουσίαση Του Ανιχνευτικού ΜεταΦΩΝ τεστ (Βραχεία Χορήγηση)

- *Δομή του ανιχνευτικού ΜεταΦΩΝ τεστ*

Αποτελείται από 15 κριτήρια αξιολόγησης που έχουν επιλεγεί, ώστε να καλύπτουν, μερικώς αλλά επαρκώς, τα τρία γλωσσολογικά επίπεδα Ρίμας, Συλλαβής και Φωνήματος, στα οποία είναι δομημένες οι Κλίμακες του τεστ.

Εφαρμογές και αξιοποίηση του ανιχνευτικού ΜεταΦΩΝ τεστ

Ο ανιχνευτικός χαρακτήρας της σταθμισμένης βραχείας χορήγησης του τεστ το καθιστά ένα εργαλείο πρόληψης, έγκυρο και αξιόπιστο για να εντοπίσει παιδιά με αναγνωστικές δυσκολίες σε δυο βαθμίδες:

- 1. Στη βαθμίδα του νηπιαγωγείου χορηγείται σε παιδιά ηλικίας από 5 ετών έως 6 ετών και 6 μηνών. Στη βαθμίδα αυτή έχει σχεδόν ολοκληρωθεί η φωνολογική ανάπτυξη και βαθμιαία προχωρά με ταχύ ρυθμό η μεταφωνολογική ανάπτυξη, η οποία και**

συγκροτεί το κύριο σώμα προϋποθέσεων για την ομαλή πρόσβαση στο μηχανισμό της αποκωδικοποίησης.

2. Στη βαθμίδα του δημοτικού το τεστ χορηγείται σε παιδιά που φοιτούν στην Α' τάξη και βρίσκονται μεταξύ 6;0 και 7;0 ετών. Κατά τη φοίτηση τους στην Α' δημοτικού τα παιδιά διδάσκονται συστηματικά τη γραφοφωνημική αντιστοίχιση μέσω της ανάλυσης και σύνθεσης των λέξεων για να γράψουν και να διαβάσουν σε ένα αλφαβητικό σύστημα.

■ Περιορισμοί του Ανιχνευτικού ΜεταΦΩΝ τεστ

Ο εξεταστής με την επεξεργασία των αποτελεσμάτων από τη χορήγηση του Ανιχνευτικού, δεν μπορεί να αποφανθεί με ένα διχοτομικό ΝΑΙ / ΟΧΙ για την απόφαση φοίτησης ή μη του παιδιού στην Α΄ δημοτικού.

Το Ανιχνευτικό ΜεταΦΩΝ τεστ απλά εντοπίζει πιθανές δυσκολίες και προτείνει περαιτέρω αξιολόγηση. Επίσης δεν επιτρέπεται σε καμία περίπτωση, η παραβίαση των ορίων ηλικίας χορήγησης, κάτω των 5;0 και άνω των 7;0 ετών.

ΠΡΩΤΟΤΥΠΙΑ ΕΡΓΑΛΕΙΟΥ ΟΦΕΙΛΕΤΑΙ:

- **στη διεξοδική ανάλυση των πτυχών της φωνολογικής επίγνωσης, η οποία επιτυγχάνεται με το Αναπτυξιακό ΜέταΦΩΝ τεστ αλλά και**
- **στη λειτουργική, εξαγωγή συμπερασμάτων σχετικά με το αναπτυξιακό προφίλ του παιδιού, για σκοπούς που εξυπηρετούν το σχεδιασμό της παρέμβασης.**

- **συγκαταλέγεται η βραχεία χορήγηση, όπου χωρίς να εξάγεται διάγνωση, αλλά με τον απλό, προκριματικό εντοπισμό Αναγνωστικής Ετοιμότητας προσφέρει την απαιτούμενη ασφάλεια στο νηπιαγωγείο ή στο δάσκαλο να εντοπίσει πιθανές δυσκολίες και να διευκολύνει έτσι την παραπομπή του παιδιού για περαιτέρω εξειδικευμένη αξιολόγηση.**

ΕΥΧΑΡΙΣΤΩ ΠΟΛΥ!